

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 13 czerwca 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Sieci i usługi łączności elektronicznej – Dyrektywa 2002/21/WE – Artykuł 2 lit. c) – Pojęcie „usługi łączności elektronicznej” – Przekazywanie sygnałów – Usługa poczty elektronicznej w Internecie – Usługa Gmail

W sprawie C-193/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (wyższy sąd administracyjny dla kraju związkowego Nadrenia Północna–Westfalia, Niemcy) postanowieniem z dnia 26 lutego 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 marca 2018 r., w postępowaniu:

Google LLC

przeciwko

Bundesrepublik Deutschland,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: M. Vilaras (sprawozdawca), prezes izby, K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin i N. Piçarra, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: C. Strömholm, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 marca 2019 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Google LLC przez H. Neumanna, B. Tavakoliego oraz M. Wortmanna, Rechtsanwälte,
- w imieniu Bundesrepublik Deutschland przez C. Mögelina i V. Janßen, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego i D. Klebsa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra i G. Koósa, działających w charakterze pełnomocników

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Brauna i L. Nicolae, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywa ramowa) (Dz.U. 2002, L 108, s. 33), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/140/WE z dnia 25 listopada 2009 r. (Dz.U. 2009, L 337, s. 37) (zwanej dalej „dyrektywą ramową”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Google LLC a Bundesrepublik Deutschland (Republiką Federalną Niemiec) w przedmiocie decyzji Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (federalnej agencji ds. sieci energii elektrycznej, gazu, telekomunikacji, poczty i kolei, Niemcy) (zwanej dalej „BNetzA”) stwierdzającej, że usługa poczty elektronicznej Gmail świadczona przez spółkę Google stanowi usługę telekomunikacyjną, i w konsekwencji nakazującej tej spółce, pod rygorem grzywny, wywiązanie się z obowiązku złożenia deklaracji.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motyw 10 dyrektywy ramowej stanowi:

„Definicja »społeczeństwa informacyjnego« zawarta w art. 1 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r., ustanawiającej procedurę udzielania informacji w zakresie norm i przepisów technicznych oraz zasady usług społeczeństwa informacyjnego [(Dz.U. 1998, L 204, s. 37), zmienionej dyrektywą 98/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 lipca 1998 r. (Dz.U. 1998, L 217, s. 18)] odnosi się do szeroko pojętej działalności gospodarczej, która może być prowadzona on-line. Większa część takiej działalności nie jest objęta zakresem niniejszej dyrektywy, albowiem działalność ta nie polega w całości czy [lub] w przeważającej części na przekazywaniu sygnałów poprzez sieci łączności elektronicznej. Usługi w zakresie telefonii głosowej oraz przekazywania poczty elektronicznej są przedmiotem niniejszej dyrektywy. Jedno i to samo przedsiębiorstwo, np. podmiot świadczący usługi internetowe, może świadczyć usługi łączności elektronicznej w dwóch kategoriach, takich jak świadczenie dostępu do Internetu oraz usług[i] nieobjęt[e] zakresem niniejszej dyrektywy, w tym usług[i] polegając[e] na określaniu treści stron internetowych”.

- 4 Artykuł 2 lit. c) dyrektywy ramowej przewiduje:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[...]

c) »usługa łączności elektronicznej« oznacza usługę zazwyczaj świadczoną za wynagrodzeniem, polegającą całkowicie lub częściowo [głównie] na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej, w tym usługi telekomunikacyjne i usługi transmisyjne świadczone poprzez sieci nadawcze; nie obejmuje jednak usług związanych z zapewnianiem albo wykonywaniem kontroli treści przekazywanych przy wykorzystaniu sieci lub usług łączności elektronicznej. Spod zakresu niniejszej definicji wyłączone są usługi społeczeństwa informacyjnego w rozumieniu art. 1 [dyrektywy 98/34], jeżeli nie polegają one całkowicie lub częściowo [głównie] na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej”.

5 Artykuł 8 dyrektywy ramowej, zatytułowany „Cele prowadzonej polityki oraz zasady prawne”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewnią, by krajowe organy regulacyjne, wypełniając swoje zadania wynikające z postanowień niniejszej dyrektywy lub dyrektyw szczegółowych, podejmowały stosowne środki zmierzające do realizacji celów określonych w ust. 2, 3 oraz 4. Takie środki winny być proporcjonalne do celów, jakie mają zostać osiągnięte.

O ile art. 9 nie stanowi inaczej w odniesieniu do częstotliwości radiowych, państwa członkowskie w jak największym stopniu uwzględniają zalety zapewnienia neutralności technologicznej regulacji i zapewniają, aby przy wykonywaniu zadań regulacyjnych określonych w niniejszej dyrektywie i w dyrektywach szczegółowych, w szczególności związanych z zapewnieniem skutecznej konkurencji, krajowe organy regulacyjne postępowały tak samo.

[...]

2. Krajowe organy regulacyjne będą wspierać konkurencję w dziedzinie udostępniania sieci i usług łączności elektronicznej oraz urządzeń towarzyszących i usług, m.in.:

[...]

b) zapewniając, aby nie było zakłóceń lub ograniczeń konkurencji w sektorze łączności elektronicznej, w tym w dziedzinie transmisji treści;

[...]

4. Krajowe organy regulacyjne będą promować interesy obywateli Unii Europejskiej, m.in.:

[...]

b) zapewniając wysoki poziom ochrony konsument[ów] w ich relacjach z dostawcami, w szczególności ustanawiając proste i niedrogie procedury rozwiązywania sporów przed organem niezależnym od stron występujących w danym sporze;

c) przyczyniając się do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych i prywatności;

[...]”.

Prawo niemieckie

- 6 Paragraf 3 Telekommunikationsgesetz (ustawy o telekomunikacji) z dnia 22 czerwca 2014 r. (BGBl. 2004, s. 1190) w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym (zwanej dalej „TKG”) stanowi:

„Do celów niniejszej ustawy:

[...]

- 17a. »publicznie dostępne usługi telekomunikacyjne« oznaczają usługi telekomunikacyjne dostępne dla ogółu użytkowników;

[...]

22. »telekomunikacja« oznacza czynność techniczną wysłania, przekazywania i odbioru sygnałów przy użyciu sprzętu telekomunikacyjnego;

23. »sprzęt telekomunikacyjny« oznacza urządzenia i systemy techniczne, które mogą wysyłać, przesyłać, przekazywać, odbierać, kierować lub kontrolować sygnały elektromagnetyczne lub optyczne identyfikowalne jako wiadomości;

24. »usługi telekomunikacyjne« oznaczają usługi zazwyczaj świadczone za wynagrodzeniem, polegające całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach telekomunikacyjnych, włączając w to usługi przekazywania w sieciach wykorzystywane do nadawania;

[...]

27. »sieć telekomunikacyjna« oznacza ogół systemów do przekazywania oraz, w stosownych przypadkach, urządzenia komutujące lub routingowe i inne zasoby, w tym nieaktywne elementy sieci, które umożliwiają kierowanie sygnałów przewodowo, za pomocą radia, środków optycznych lub innych środków wykorzystujących energię elektromagnetyczną, obejmujące sieci satelitarne, naziemne sieci stacjonarne (komutowane obwodowo i pakietowo, w tym Internetu) i ruchome, systemy wykorzystujące sieć elektroenergetyczną, w zakresie, w jakim są one wykorzystywane do przekazywania sygnałów, sieci wykorzystywane do nadawania głosowego i telewizyjnego oraz sieci telewizji kablowej, niezależnie od rodzaju przekazywanej informacji;

[...]”.

- 7 Paragraf 6 ust. 1 TKG stanowi:

„Kto obsługuje komercyjnie publiczne sieci telekomunikacyjne lub publicznie dostępne usługi telekomunikacyjne, zobowiązany jest do bezzwłocznego zgłoszenia organowi regulacyjnemu rozpoczęcia, zmiany lub zakończenia działalności, jak również zmian dotyczących jego spółki. Zgłoszenie jest dokonywane na piśmie”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 8 Google jest spółką z siedzibą w Stanach Zjednoczonych Ameryki, która – oprócz wyszukiwarki internetowej pod tą samą nazwą – obsługuje w szczególności usługę poczty elektronicznej działającą za pośrednictwem Internetu, zwaną Gmail, tymczasowo w Niemczech obsługiwaną pod nazwą GoogleMail.

- 9 W Niemczech spółka Google obsługuje również własną infrastrukturę sieciową, połączoną z Internetem, a w szczególności kilka połączeń szerokopasmowych między regionami metropolitalnymi.
- 10 Gmail jest tak zwaną usługą OTT (z ang. „Over-the-Top”), to znaczy usługą dostępną w Internecie bez zaangażowania tradycyjnego operatora telekomunikacyjnego.
- 11 Gmail świadczy swoim użytkownikom usługę umożliwiającą im w szczególności wysyłanie i otrzymywanie wiadomości elektronicznych, a także danych w Internecie. Aby skorzystać z tej usługi, użytkownik musi uprzednio otworzyć konto pocztowe, które umożliwia mu posiadanie adresu identyfikującego go jako nadawcę i odbiorcę wiadomości elektronicznych. Użytkownik może uzyskać dostęp do wspomnianej usługi poprzez zalogowanie się na swoje konto albo bezpośrednio na stronie internetowej obsługiwanej przez spółkę Google (<https://mail.google.com>) za pomocą przeglądarki dającej mu dostęp do interfejsu umożliwiającego korzystanie z funkcji wysyłania i odbierania poczty, ale też z funkcji edytowania, zapisywania czy archiwizowania wiadomości elektronicznych, albo za pośrednictwem oprogramowania poczty elektronicznej zainstalowanego w jego urządzeniu końcowym (zwanego „e-Mail client”).
- 12 Sąd odsyłający wskazuje, że w ramach usługi Gmail zawartość wiadomości i danych nie ulega zmianie, lecz jest dzielona na wiele odrębnych pakietów danych, które są przekazywane do odbiorcy przy użyciu standardowych protokołów komunikacyjnych dla usług przesyłania wiadomości, takich jak *Transmission Control Protocol – Internet Protocol* (protokół kontroli przesyłu – protokół internetowy, TCP-IP) oraz *Simple Mail Transfer Protocol* (protokół zwykłego przesyłania poczty SMTP). Z technicznego punktu widzenia czy to w przeglądarce, czy w oprogramowaniu „e-Mail client” użytkownik opracowuje treść wiadomości elektronicznej i określa odbiorcę lub odbiorców, a następnie przekazuje wiadomość do spółki Google, inicjując procedurę wysłania.
- 13 Aby przekazać wspomnianą wiadomość do jej odbiorcy, spółka Google wykorzystuje serwery poczty elektronicznej, które przetwarzają dane niezbędne do identyfikacji serwera docelowego, z wykorzystaniem *Domain Name System* (system nazw domen, DNS), i do wysyłania pakietów danych. Trasa, którą pokonują te pakiety przez różne sieci wchodzące w skład Internetu, obsługiwane przez osoby trzecie, jest dynamiczna i może być stale zmieniana, bez wiedzy i poza kontrolą użytkownika inicjującego wysłanie. Przy odbiorze serwer docelowy rejestruje wiadomość elektroniczną i zachowuje ją w elektronicznej skrzynce pocztowej, do której adresat może uzyskać dostęp różnymi środkami. Droga pokonywana przez wiadomości elektroniczne w Internecie może być krótsza, jeżeli są przekazywane między użytkownikami tego samego dostawcy usług.
- 14 BNetzA uważa, że Gmail stanowi „usługę telekomunikacyjną” w rozumieniu § 6 ust. 1 TKG w związku z § 3 pkt 24 TKG, a zatem podlega obowiązkowi zgłoszenia do BNetzA.
- 15 Decyzją z dnia 2 lipca 2012 r. BNetzA, działając na podstawie § 126 TKG, formalnie stwierdziło, że w przypadku usługi Gmail spółka Google obsługiwała usługę telekomunikacyjną, i nakazało jej, pod rygorem grzywny, zastosowanie się do ciążącego na niej obowiązku zgłoszenia. Odwołanie wniesione przez spółkę Google od tej decyzji zostało oddalone jako bezzasadne decyzją BNetzA z dnia 22 grudnia 2014 r.
- 16 W dniu 23 stycznia 2015 r. spółka Google wniosła do Verwaltungsgericht Köln (sądu administracyjnego w Kolonii, Niemcy) skargę o stwierdzenie nieważności tej ostatniej decyzji, która to skarga została oddalona wyrokiem z dnia 11 listopada 2015 r.
- 17 Sąd ów w niniejszym przypadku uznał, że Gmail stanowi „usługę telekomunikacyjną” w rozumieniu § 6 ust. 1 TKG w związku z § 3 pkt 24 tej samej ustawy, to znaczy usługę świadczoną zazwyczaj za wynagrodzeniem, polegającą całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej. Zdaniem owego sądu podstawowe kryterium tej definicji, mianowicie „przekazywanie

sygnałów”, pozostaje w ścisłym związku z pojęciem „telekomunikacji”, zdefiniowanym w § 3 pkt 22 TKG jako techniczny proces wysyłania, przekazywania i odbioru sygnałów przy użyciu sprzętu telekomunikacyjnego, który to sprzęt został zdefiniowany, zgodnie z § 3 pkt 23 TKG, jako urządzenia i systemy techniczne mogące wysyłać, przesyłać, przekazywać, odbierać, kierować lub kontrolować sygnały elektromagnetyczne lub optyczne identyfikowalne jako wiadomości.

- 18 Wreszcie, jak wskazuje Verwaltungsgericht Köln (sądu administracyjnego w Kolonii), spółka Google umożliwia użytkownikom usługi Gmail komunikowanie się za pośrednictwem poczty elektronicznej przez Internet dzięki interfejsowi w Internecie lub przy użyciu oprogramowania „e-Mail client” zainstalowanego na ich urządzeniach końcowych podłączonych do Internetu. Okoliczność, że przekazywanie sygnałów odbywa się głównie przez otwarty Internet i że wobec tego sygnały przekazują dostawcy dostępu do Internetu [zwani dalej „IAP” (z ang. „internet access provider”)], nie zaś sama spółka Google, nie stoi na przeszkodzie zaliczeniu usługi Gmail do usług telekomunikacyjnych. Usługa przekazywania sygnałów IAP może zostać przypisana spółce Google ze względu na to, że spółka ta w rzeczywistości przejmuje ową usługę przekazywania sygnałów dla realizacji swoich celów, a w szczególności z tego powodu, że ze swymi usługami w zakresie elektronicznego przetwarzania danych przyczynia się ona w istotny sposób do funkcjonowania procesu telekomunikacji. Sąd ów uważa, że nie należy przeprowadzać analizy czysto technicznej, aby odpowiedzieć na pytanie, czy usługa polega całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów. Zdaniem owego sądu usługa przekazywania sygnałów stanowi główny element usługi Gmail. Co się tyczy oceny jakościowej – łączność na odległość z innymi użytkownikami, a zatem sam proces telekomunikacji, znajduje się w pierwszym planie, natomiast pozostałe składniki związane z treścią usługi nie mają żadnego własnego znaczenia.
- 19 Sąd ów uważa również, że odpowiedzialność cywilna spółki Google w stosunku do użytkowników za usługę przekazywania sygnałów przez IAP nie jest rozstrzygająca, i wskazuje, że usługa Gmail jest oferowana za wynagrodzeniem. W istocie choć usługi poczty elektronicznej są oferowane użytkownikom nieodpłatnie, przynajmniej w wersji podstawowej, to jednak są one zazwyczaj finansowane z reklam lub z innych przychodów pośrednich.
- 20 Spółka Google wniosła odwołanie od wyroku Verwaltungsgericht Köln (sądu administracyjnego w Kolonii) do sądu odsyłającego, Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (wyższego sądu administracyjnego dla kraju związkowego Nadrenia Północna–Westfalia, Niemcy).
- 21 Przed sądem odsyłającym spółka Google podnosi, że Gmail nie jest usługą telekomunikacyjną, ponieważ usługa ta nie emituje sygnałów. Rzeczywiście, jako usługa poczty elektronicznej Gmail, podobnie jak inne usługi OTT, takie jak na przykład operacje bankowe przez Internet, wymaga przekazywania sygnałów. Zdaniem spółki Google to jednak nie ona sama, lecz IAP dokonują przekazywania sygnałów, zarówno jeśli chodzi o przekazywanie danych pomiędzy użytkownikami Gmail i serwerami poczty elektronicznej spółki Google, jak i o przekazywanie danych między serwerami poczty elektronicznej spółki Google a serwerami poczty elektronicznej innych usług poczty elektronicznej. Uważa ona, że nie można również przypisać jej usługi przekazywania sygnału w Internecie, ponieważ owo przekazywanie jest dokonywane w otwartym Internecie, zgodnie z zasadą zwaną „best effort” („najwyższych starań”). Spółka Google nie jest zatem w stanie kontrować, czy to faktycznie, czy prawnie, procesu przekazywania sygnałów.
- 22 Google podnosi również, że okoliczność, iż ona sama wykorzystuje własną infrastrukturę sieci jako część Internetu, nie ma w tym względzie znaczenia ani faktycznego, ani prawnego. Infrastruktura ta została zasadniczo utworzona w celu świadczenia usług wymagających intensywnego przetwarzania danych, takich jak wyszukiwarka Google i YouTube, lecz nie jest konieczna dla obsługi Gmail, nawet jeśli jest ona również wykorzystywana w tym celu. Google podkreśla, że co do zasady usługa Gmail nie jest oferowana za wynagrodzeniem, lecz jest udostępniana użytkownikom nieodpłatnie i tylko w niewielkiej części jest finansowana dzięki reklamie umieszczonej na stronie internetowej Gmail.

- 23 BNetzA podnosi, że aby świadczona usługa mogła zostać uznana za „usługę telekomunikacyjną”, musi przede wszystkim, w ramach swojej funkcji technicznej, mieć na celu przekazywanie sygnałów. Jej zdaniem taka sytuacja ma miejsce w przypadku Gmail, ponieważ przekazywanie poczty elektronicznej od nadawcy do odbiorcy jest możliwe jedynie poprzez przekazywanie sygnałów. Według BNetzA nie jest konieczne, aby dostawca usług sam dokonywał przekazywania sygnałów lub aby przynajmniej sprawował kontrolę nad przekazywaniem sygnałów dokonywanym przez osobę trzecią. Uważa ona, że decydujące znaczenia ma wyłącznie samo wystąpienie przekazywania sygnałów jako elementu technicznego.
- 24 BNetzA dodaje, że nawet gdyby wymagana była kontrola przekazywania sygnałów przez osobę trzecią, warunek ten byłby spełniony ze względu na to, że Google obsługuje własne serwery poczty elektronicznej. W istocie, według BNetzA, serwery poczty elektronicznej przydzielają fizyczne adresy *Internet Protocol* (IP) (protokołu internetowego) adresom poczty elektronicznej, Google uwierzytelnia nadawcę oraz, w stosownym przypadku, odbiorcę poczty elektronicznej za pomocą hasła, adresu poczty elektronicznej lub numeru identyfikacyjnego i kieruje przekazywanie sygnałów za pomocą protokołów internetowych wykorzystywanych w stopniu wystarczającym do tego, aby umożliwić kontrolę. Wreszcie, zdaniem BNetzA, Google obsługuje własną infrastrukturę sieci połączoną z Internetem, która jest wykorzystywana również do przekazywania sygnałów dla potrzeb usługi Gmail.
- 25 W tych okolicznościach Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (wyższy sąd administracyjny dla kraju związkowego Nadrenia Północna–Westfalia) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1 Czy określenie »usługa polegająca całkowicie lub częściowo [głównie] na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej« z art. 2 lit. c) [dyrektywy ramowej] należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono lub może obejmować również internetowe usługi poczty elektronicznej świadczone za pośrednictwem otwartego Internetu, które same w sobie nie zapewniają dostępu do Internetu?
- a) W szczególności czy określenie to należy interpretować w ten sposób, że już samo elektroniczne przetwarzanie danych, które dostawca takiej usługi poczty elektronicznej zapewnia za pośrednictwem swoich serwerów poczty elektronicznej poprzez przypisanie adresom poczty elektronicznej adresów IP zaangażowanych połączeń fizycznych i wprowadzanie do czy też – odwrotnie – odbieranie z otwartego Internetu wiadomości poczty elektronicznej podzielonych na pakiety danych na podstawie różnych protokołów należących do rodziny protokołów internetowych, należy traktować jako »przekazywanie sygnałów«, czy też dopiero transmisja tych pakietów danych w Internecie zapewniana przez [IAP] stanowi »przekazywanie sygnałów«?
- b) W szczególności czy określenie to należy interpretować w ten sposób, że transmisja poczty elektronicznej podzielonej na pakiety danych za pośrednictwem otwartego Internetu zapewniana przez [IAP] może zostać przypisana dostawcy takiej usługi poczty elektronicznej, tak że w efekcie i on świadczy usługę polegającą na »przekazywaniu sygnałów«? Pod jakimi warunkami takie przypisanie jest ewentualnie możliwe?
- c) W przypadku gdy dostawca takiej usługi poczty elektronicznej sam przekazuje sygnały lub gdy co najmniej można mu przypisać przekazywanie sygnałów realizowane przez [IAP]: czy określenie to można w szczególności interpretować w ten sposób, że taka usługa poczty elektronicznej również polega »całkowicie lub głównie« na przekazywaniu sygnałów, gdyż z funkcjonalnego punktu widzenia funkcja komunikacyjna tej usługi ma dla użytkowników pierwszoplanowe znaczenie, niezależnie od ewentualnych dodatkowych funkcji, takich jak edytowanie, przechowywanie i organizowanie poczty elektronicznej lub zarządzanie danymi kontaktowymi, oraz niezależnie od nakładu pracy zainwestowanego przez usługodawcę dla celów technicznego wdrożenia poszczególnych funkcji?

- 2) W przypadku gdy określenie wymienione w pytaniu pierwszym [należałoby] interpretować w taki sposób, że zasadniczo nie obejmuje ono internetowych usług poczty elektronicznej, które są świadczone za pośrednictwem otwartego Internetu i same nie zapewniają dostępu do Internetu: Czy określenie to może jednak wyjątkowo mieć zastosowanie, jeżeli podmiot świadczący taką usługę zarządza jednocześnie kilkoma własnymi sieciami łączności elektronicznej podłączonymi do Internetu, które w każdym razie nadają się do wykorzystania również do celów świadczenia usługi poczty elektronicznej? Pod jakimi warunkami jest to ewentualnie możliwe?
- 3) Jak należy interpretować określenie »zazwyczaj świadczona za wynagrodzeniem« z art. 2 lit. c) [dyrektywy ramowej]?
- a) W szczególności czy określenie to wymaga uiszczenia opłaty przez użytkowników, czy też wynagrodzenie może polegać także na spełnieniu przez użytkowników innego świadczenia wzajemnego, które ma znaczenie gospodarcze dla usługodawcy, na przykład na aktywnym udostępnieniu przez użytkowników ich danych osobowych lub innych danych, lub na gromadzeniu przez usługodawcę takich danych w inny sposób podczas korzystania przez użytkowników z usługi?
- b) W szczególności czy określenie to wymaga, aby wynagrodzenie było uiszczane koniecznie przez osobę, która korzysta z usługi, czy też wystarczające może być także częściowe lub całkowite finansowanie usługi przez osoby trzecie, na przykład dzięki reklamie zamieszczonej na stronie internetowej usługodawcy?
- c) Czy w szczególności termin »zazwyczaj« odnosi się w tym kontekście do okoliczności, w jakich podmiot świadczący usługę świadczy ten podmiot, czy też do okoliczności, w jakich świadczone są na ogół usługi identyczne lub porównywalne?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

- 26 Poprzez pytania pierwsze i drugie, które powinny zostać rozpatrzone łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej należy interpretować w ten sposób, że usługa poczty elektronicznej w Internecie nieobejmująca dostępu do Internetu, taka jak usługa Gmail świadczona przez Google, stanowi usługę polegającą całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej, biorąc pod uwagę elektroniczne przetwarzanie danych, które dostawca wspomnianą usługę świadczy za pośrednictwem swoich serwerów poczty elektronicznej, po pierwsze, przydzielając adresy IP urządzeń końcowych odpowiadających adresom poczty elektronicznej, a po drugie, wprowadzając do otwartego Internetu lub odbierając w nim pakiety danych dotyczące wiadomości elektronicznych. Na wypadek odpowiedzi przeczącej sąd odsyłający pyta również, czy – a jeśli tak, to pod jakim warunkiem – można jednak uznać, że dostawca takiej usługi poczty internetowej dokonuje przekazywania sygnałów – lub że można mu je przypisać – w przypadku gdy obsługuje on poza tym swoje własne, połączone z Internetem sieci łączności elektronicznej, które mogą być wykorzystywane do celów świadczenia tej usługi.
- 27 Należy przede wszystkim przypomnieć, że pojęcie „usługi łączności elektronicznej” jest zdefiniowane, w sposób pozytywny i negatywny, w art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej i że definicja ta została powtórzona w równoznacznym brzmieniu w art. 2 pkt 3 dyrektywy Komisji 2002/77/WE z dnia 16 września 2002 r. w sprawie konkurencji na rynkach sieci i usług łączności elektronicznej (Dz.U.2002, L 249, s. 21) (wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., UPC Nederland, C-518/11, EU:C:2013:709, pkt 36, 37).
- 28 Artykuł 2 lit. c) dyrektywy ramowej definiuje bowiem, po pierwsze, usługę łączności elektronicznej jako „usługę zazwyczaj świadczoną za wynagrodzeniem, polegającą całkowicie lub częściowo [głównie] na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej, w tym usługi telekomunikacyjne i usługi transmisyjne świadczone poprzez sieci nadawcze”.

- 29 Ten sam przepis uściśla, po drugie, że z jednej strony pojęcie „usługi łączności elektronicznej” nie obejmuje „usług związanych z zapewnianiem albo wykonywaniem kontroli treści przekazywanych przy wykorzystaniu sieci lub usług łączności elektronicznej” i że z drugiej strony spod jej zakresu wyłączone są „usługi społeczeństwa informacyjnego w rozumieniu art. 1 [dyrektywy 98/34], jeżeli nie polegają one całkowicie lub częściowo [głównie] na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej”.
- 30 Motyw 5 dyrektywy ramowej wskazuje w tym względzie w szczególności, że konwergencja sektorów telekomunikacji, mediów i technologii informacyjnych oznacza, iż wszelkie sieci i usługi związane z przekazywaniem informacji powinny zostać objęte jednolitymi unormowaniami prawnymi oraz że przy opracowywaniu tych unormowań konieczne jest oddzielenie unormowań dotyczących sposobów przekazywania informacji od unormowań odnoszących się do ich treści.
- 31 Jak zostało już wskazane przez Trybunał, kolejne dyrektywy tworzące nowe ramy regulacyjne w dziedzinie usług łączności elektronicznej, w szczególności dyrektywa ramowa i dyrektywa 2002/77, wprowadzają wyraźne rozróżnienie między produkcją treści, pociągającą za sobą odpowiedzialność redakcyjną, a przekazywaniem tych treści, niewiążącym się z jakąkolwiek odpowiedzialnością redakcyjną, gdyż treści i ich przekazywanie podlegają odrębnym uregulowaniom, mającym własne cele (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 listopada 2013 r., UPC Nederland, C-518/11, EU:C:2013:709, pkt 41; z dnia 30 kwietnia 2014 r., UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, pkt 36).
- 32 Trybunał orzekł również, iż aby wchodziła w zakres pojęcia „usługi łączności elektronicznej”, usługa powinna obejmować przekazywanie sygnałów, przy czym okoliczność, że przekazywanie sygnału następuje za pośrednictwem infrastruktury, która nie należy do dostawcy usług, nie ma znaczenia dla kwalifikacji charakteru usługi, ponieważ znaczenie ma wyłącznie fakt, że ów dostawca ponosi odpowiedzialność wobec użytkowników końcowych przekazywania sygnału zapewniającego im świadczenie usługi, której są abonentami (wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., UPC DTH, C-475/12, EU:C:2014:285, pkt 43).
- 33 W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego oraz z uwag na piśmie przedstawionych Trybunałowi wynika, że spółka Google oferuje, wśród innych usług, usługę poczty elektronicznej (Gmail), umożliwiającą posiadaczowi konta pocztowego Gmail przesyłanie i odbieranie wiadomości elektronicznych bądź to za pośrednictwem oprogramowania nawigacyjnego w Internecie, poprzez użycie interfejsu internetowego udostępnionego przez spółkę Google, bądź to za pośrednictwem oprogramowania „e-Mail client”. Jedynie usługa poczty w Internecie jest jednak przedmiotem sporu w postępowaniu głównym.
- 34 Bezsporne jest, że dostawca usługi poczty internetowej, takiej jak Gmail, dokonuje przekazywania sygnałów. Spółka Google potwierdziła na rozprawie przed Trybunałem, że w ramach świadczenia usługi przesyłania wiadomości dokonuje ona, za pośrednictwem swoich serwerów pocztowych, wprowadzenia do otwartego Internetu i odebrania w nim pakietów danych dotyczących wiadomości elektronicznych odpowiednio wysyłanych i otrzymanych przez posiadaczy konta poczty elektronicznej Google.
- 35 Nie można jednak na tej podstawie uznać, że operacje dokonywane przez spółkę Google w celu zapewnienia funkcjonowania usługi poczty internetowej stanowią „usługę łączności elektronicznej” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej, ponieważ usługa ta nie polega całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej.
- 36 Jak w szczególności podniosła Komisja Europejska w swoich uwagach na piśmie, to z jednej strony IAP nadawców i odbiorców wiadomości, a także, w stosownych przypadkach, podmioty świadczące usługi poczty internetowej, a z drugiej strony operatorzy różnych sieci tworzących otwarty Internet zapewniają w istocie przekazywanie sygnałów niezbędnych do funkcjonowania wszelkich usług poczty internetowej i ponoszą za nie odpowiedzialność w rozumieniu wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., UPC DTH (C-475/12, EU:C:2014:285, pkt 43).

- 37 Okoliczność, że dostawca usługi poczty internetowej uczestniczy aktywnie w operacjach wysyłania i odbierania wiadomości, czy to przydzielając adresy IP urządzeń końcowych odpowiadających adresom poczty elektronicznej, czy to dokonując podziału tych wiadomości na pakiety danych i ich wprowadzenia do otwartego Internetu lub ich odebrania w otwartym Internecie w celu skierowania ich do odbiorców, nie jest wystarczająca do tego, by usługa ta mogła zostać uznana z technicznego punktu widzenia za polegającą „całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej.
- 38 Usługa poczty elektronicznej Gmail nie może zatem – w braku jakichkolwiek innych elementów pozwalających stwierdzić odpowiedzialność spółki Google w stosunku do posiadaczy konta poczty Gmail za przesyłanie sygnałów niezbędnych do jej funkcjonowania, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego – zostać uznana za „usługę łączności elektronicznej” w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej.
- 39 Wreszcie okoliczność, że spółka Google obsługuje ponadto w Niemczech własne sieci łączności elektronicznej, nie podważa tego wniosku.
- 40 W istocie okoliczność, że spółka Google powinna być uważana za podmiot świadczący usługi łączności elektronicznej jako podmiot obsługujący własne sieci łączności elektronicznej i może, w tym charakterze, podlegać obowiązkowi zgłoszenia przewidzianemu w art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/20/WE z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywy o zezwoleniach) (Dz.U. 2002, L 108, s. 21), zmienionej dyrektywą 2009/140, nie oznacza, że wszystkie usługi świadczone przez nią w Internecie muszą również zostać uznane za takie, mimo że nie polegają całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów.
- 41 W świetle powyższych rozważań na pytania pierwsze i drugie trzeba odpowiedzieć, iż art. 2 lit. c) dyrektywy ramowej należy interpretować w ten sposób, że usługa internetowej poczty elektronicznej nieobejmująca dostępu do Internetu, taka jak usługa Gmail świadczona przez spółkę Google, nie polega całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej, a zatem nie stanowi „usługi łączności elektronicznej” w rozumieniu tego przepisu.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 42 Ze względu na odpowiedź udzieloną na pytania pierwsze i drugie nie ma konieczności odpowiadania na pytanie trzecie.

W przedmiocie kosztów

- 43 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty strony w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 2 lit. c) dyrektywy 2002/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej (dyrektywy ramowej), zmienionej dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/140/WE z dnia 25 listopada 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że usługa internetowej poczty elektronicznej nieobejmująca dostępu do Internetu, taka jak usługa Gmail świadczona przez

spółkę Google, nie polega całkowicie lub głównie na przekazywaniu sygnałów w sieciach łączności elektronicznej, a zatem nie stanowi „usługi łączności elektronicznej” w rozumieniu tego przepisu.

Podpisy